

2.28 28 de febrer de 2002. La fi de la pesseta

Des que l'arxiduc Carles d'Àustria o, el més segur, algú dels que li servien va tenir la pensada d'encunyar monedes de dos rals de plata mentre al territori català s'atonyinaven, a causa de la Guerra de Successió, ha plogut a bastament. Eren els primes anys del segle XVIII i la nova moneda s'anomenà pesseta que era com els de les contrades catalanes, des de feia desenes d'anys, havien batejat les monedes de plata més petites utilitzant el diminutiu de peça. A partir d'aquí, els diferents règims governants, la varen assimilar de forma paulatina al sistema econòmic. No trigaren gaire a castellanitzar el vocable a mesura que el seu ús s'ampliava i popularitzava. L'any 1868 fou declarada la moneda de curs legal a Espanya, Catalunya i allò que els invasors anomenaven "territoris d'ultramar".

En aquests segles hi ha hagut un munt de variacions en el sistema monetari i en l'encunyació de monedes i bitllets de tot tipus i valor. Però, com gairebé tot, la pesseta també va tenir un final. Quan la Unió Europea decidí adoptar l'Euro com la moneda que havia de circular pels estats adherits es va posar data de caducitat a la vida de la pesseta i es varen anunciar uns terminis per a la seva desaparició. El dia 31 de desembre de 1998 deixà de cotitzar i, el mateix dia de l'any 2002, circulà durant dos mesos de forma transitòria juntament amb l'Euro per deixar de ser una moneda de circulació legal el 28 de febrer.

La història, no obstant, és rica en vicissituds peculiars que han provocat que la vila d'Argentona tingués monedes, bitllets i sistemes monetaris de tota mena alternatius a la pesseta o anteriors a aquesta.

La prova més antiga ens remet a la Guerra dels Segadors quan Catalunya se sublevà contra el Comte Duc d'Olivares que dirigia el rumb de Castella. Els successos derivats de la guerra van fer que entre els anys 1640 i 1642 molts municipis, per salvaguardar les economies locals, batrien monedes. La festa inflacionista va acabar quan, a finals de l'any 1642, la Generalitat va prohibir aquest tipus d'operacions.

Als estudiosos els sorprenia que Argentona, que en aquella època, era una vila d'importància relativa per dir-ho d'una forma elegant i no ferir l'amor propi de ningú, s'aventurés a una tasca tan encomiable i feixuga com aquesta. Carreras Candi i Marià Ribas Bertran defensaven la peculiar teoria que els argentonins s'havien embarcat en aquesta ocurrència només per la gelosia de veure que Mataró ja s'hi havia embarcat. I ja se sap que l'enveja i la gelosia insuflen unes energies molt estranyes i potents.

*"Argentona (...) no s'adona de la seva apagada preponderància sobre Mataró i volgué reviure l'orgull dels temps passats encunyant una moneda d'argent d'iguals condicions que la mataronina. En aquests temps, quan Argentona creu igualar-se amb Mataró..."*⁷⁸

En Joan Francesc Clariana afirmava que "les monedes sempre s'han emès com a conseqüència de les necessitats econòmiques, i quasi mai per raons d'orgull local".⁷⁹ Més endavant es proclamen teories més elaborades. A l'any 1984 és publicava un treball de Miquel Crusafont i Anna M. Balaguer⁸⁰ i el 2007, un altre de Leandre Villaronga,⁸¹ un dels grans estudiosos de la numismàtica mundial, en què podien argumentar i provar amb evidències, a diferència dels anteriors historiadors, que en lloc de gelosia el que va existir fou una trama conjunta dels dos municipis per facilitar que Mataró encunyés moneda, posant la seva plata però el nom d'Argentona, saltant-se la prohibició de la Generalitat i les represàlies corresponents.

Les monedes de plata d'aquesta època serveixen, com a dada curiosa, per a seguir l'evolució política mercès als noms dels reis de les efigies. Primer apareix Felip IV d'Espanya, el segueix el Principatus Catalonia de transició abans de posar el nom del rei francès Lluís XIII i Lluís XIV. No és el cas dels rals d'Argentona que, a l'anvers, fan al·lusió al principat català amb la creu de santa Eulàlia i al revers el nom de la vila i l'any 1642. Són monedes difícils de trobar i d'un valor numismàtic força elevat. Aquesta circumstància ha facilitat que s'hagin encunyat, en diverses ocasions, falsificacions.

78. RIBAS i BERTRAN, Marià. *Origen i fets històrics de Mataró*. 1a ed. Mataró: Imprenta Minerva, 1934.

79. CLARIANA I ROIG, Joan Francesc. "Les Emissions monetals d'Argentona durant la guerra dels Segadors". *Quaderns de prehistòria i arqueologia del Maresme: Secció arqueològica* (1979), núm. 7, p. 217.

80. CRUSAFONT i SABATER, Miquel; BALAGUER, Anna Maria. "Les monedes de Mataró i Argentona de la Guerra dels Segadors". *Fulls del Museu Arxivi de Santa Maria* (1984), núm. 19, p. 3-10.

CRUSAFONT i SABATER, Miquel. *Història de la Moneda de la Guerra dels Segadors (Primera República Catalana) 1640-1652*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2001.

81. VILLARONGA, Leandre. "Els cinc rals d'Argentona de 1642". *Fonts* (2007), núm. 7, p. 13-15.

Imatges de l'anvers i el revers de cinc rals d'Argentona (Font: Botet i Sisó).⁸²

Hem d'avançar unes centúries per trobar-nos un altre exemple. A les darreries del segle XIX i principis del XX va haver-hi una eclosió d'iniciatives i experiències protagonitzades per mútues, comerços, cooperatives i sindicats. Aquestes associacions per portar a terme el seu ideari social, o per mitigar problemes ocasionats per la manca de moneda fraccionaria per motius diversos, no foren aliens a posar en circulació monedes i bitllets propis. A la vila el Manantial Burriach i el Sindicat Agrícola ho van fer. No hi ha constància que les cooperatives de La Equitativa i La Justicia n'emetessin.

La moneda del Manantial Burriach tenia un valor de 10 cèntims, estava feta de llautó i tenia 21 mm. de diàmetre. El got d'aigua es venia per aquest mateix valor.⁸³

El Sindicat va emetre diverses monedes que tenien valors entre les 3 i les 25 pessetes. Estaven pensades per utilitzar-se en la circulació interior del mercat del Born i, algunes, van arribar a ser emeses passada la Guerra Civil. Estaven fetes amb llautó, alumini i alumini anoditzat i eren de més de 30 mm. de diàmetre. Segons les circumstàncies econòmiques el valor inicial fixat podia canviar com, per exemple, la de tres pessetes que amb el temps es modificà fent un trepat per convertir-la en una moneda de cinc pessetes.

Monedes del Sindicat Agrícola i del Manantial Burriach de principis del segle XX (Fonts: Les Monedes de les Cooperatives Catalanes / Internet).

La Guerra Civil fou un altre episodi en què per necessitat es van produir emissions locals. El govern de la República i el dels facciosos rebels van haver d'efectuar solucions econòmiques d'emergència mentre el conflicte estava viu. Els problemes eren tan greus que mancava moneda però, també, la matèria prima per poder-la encunyar. Per tant, els governs municipals, sindicats, cooperatives i empreses s'empescaren diferents models i combinacions d'emissions que, la gran majoria, corresponien a valors baixos. De totes les diferents variants, que els governs i corporacions locals varen produir, a la nostra vila en tenim exemples.⁸⁴

Moneda de cartró utilitzada durant la Guerra Civil al bàndol legítim (Font: Internet).

Bitllet del Consell Municipal d'una pesseta (Font: Numismàtica Rovira).

Bitllet del Consell Municipal de 25 cèntims (Font: Numismàtica Rovira).

82. BOTET i SISÓ, Joaquim. *Les monedes catalanes. Volum III*. Ed. Facsímil. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1976. 1ª ed. Vilanova i la Geltrú: Oliva Impressor, 1911.

83. LÓPEZ i LLUCH, Antoni. *Les monedes de les cooperatives catalanes (1850-1950) I*. Barcelona: 1983.

84. A la província de Barcelona foren 19 municipis, incloent-hi Argentona, els que emeteren la seva pròpia moneda: Avià, Bagà, Balsareny, Canet de Mar, Castellar del Vallés, Castellbell i Vilar, Mataró, Monistrol de Montserrat, Olvan, Pallejà, Poble de Claramunt, Prats de Lluçanès, Premià de Mar, Ripollet, Premià de Dalt, Santa Maria de Palautordera, Vilada i Viladecans

Un darrer exemple el trobem al final de la dècada dels setanta del segle passat. La conjuntura econòmica i política va provocar un greu problema d'escassetat de moneda que afectava, en especial, a les monedes de poc valor. Una de les solucions que es varen utilitzar fou l'emprada per l'associació de Caixes d'Estalvis que decidiren, per fer front a l'operativa de caixa més bàsica i habitual, emetre una moneda pròpia de forma temporal. Es tractava d'uns vals de cartró gruixut amb una mida similar a la d'una targeta de crèdit. A la nostra vila fou habitual fer-les circular durant molts mesos.

La Caixa Laietana va emetre a finals de l'any 1979 vals pel valor d'una pesseta utilitzant cartrons com el de la fotografia (Font: Internet).

2.29 29 de febrer de 2020. El batec d'ales de papallona que provoca un terrabastall polític

Des que estem en democràcia, per anomenar d'alguna forma el període que es va iniciar quan va morir el dictador, la majoria de les legislatures municipals amb el seus alcaldes respectius al capdavant del govern han complert el seu mandat. Han patit, això sí, un major o menor grau de crispació política que els haurà acompanyat durant la travessa de quatre anys asseguts presidint les Juntes de Govern.

Les excepcions, per ara, han estat tres i, totes, per motius diferents. A la quarta legislatura (1992-1995) que presidí d'inici en Josep Suari va haver de deixar-ho de fer quan ell mateix es va auto expulsar del càrrec en no superar una moció de confiança que va proposar a votació. No sabem, del cert, si fou un error de càlcul majúscul o una hàbil jugada per abandonar regir un mandat conflictiu al no tenir una majoria estable que el sostingués mínimament. La setena legislatura (2003-2007) que portà per segon cop a ser batlle a Antoni Soy aquest el va deixar, en un cas allunyat de càlculs electorals o fosques intencions, per passar-li la vara a Ester Merino que esdevindria la primera alcaldessa de la història d'Argentona. La crida

per ocupar la Secretaria d'Indústria de la Generalitat de Catalunya va motivar aquest canvi a l'alcaldia.

El tercer episodi ha estat a la onzena legislatura (2019-2022), l'actual. Eudald Calvo aconseguia tornar a ser alcalde amb una folgada victòria electoral encapçalant la candidatura d'Unitat per Argentona. Tot semblava transcórrer amb la normalitat que la vida política municipal ens té acostumats quan tot pot canviar amb un temps molt curt.

El dia 29 de febrer de 2020 una habitual reunió d'amigues que conversaven del diví i de l'humà derivà sobre dinàmiques masclistes. Es varen abocar moltes coses en aquella taula i sobresortí la coincidència en que s'evidenciava l'existència, en àmbits assemblearis de l'esquerra independentista, d'actituds de superioritat i paternalisme. Una de les assistents a la reunió, Juliana Canet, amb l'etiqueta de ser una notòria *influencer* de les xarxes socials hi publicà: *"els homes que més odio del món: els de l'esquerra independentista, perquè són uns machis i a sobre fan veure que no (...) cal fer un 'me too' d'homes agressors que militaven a sindicats d'estudiants i organitzacions polítiques (...) van d'aliats i resulten ser agressors."* A partir d'aquest moment les xarxes socials i, en especial, Twitter varen començar a bullir perquè anaven apareixent diverses denúncies. Algunes d'elles, des de perfils anònims, acusaven l'alcalde d'Argentona.

La vila en aquells dies estava commocionada per unes agressions sexuals ocorregudes els dies 26 i 29 de febrer. La policia havia aconseguit detenir l'agressor el dia 29 mateix. L'Ajuntament havia convocat una concentració de rebuig el dia 1 de març davant de la Casa de la Vila per a fer costat a les víctimes, condemnar els fets i denunciar qualsevol violència masclista. La sensibilitat sobre aquest tema no podia estar més a flor de pell.

El dia 3 de març al matí l'Eudald Calvo admetia haver tingut aquest comportament declarant: *"Són unes disculpes sinceres i honestes. Ara em toca reflexionar molt i treballar per canviar. Cal erradicar el masclisme de la societat i jo no he estat conseqüent. Però vull canviar a millor. Em sap greu el perjudici que hagi pogut causar."* A la nit, durant l'assemblea d'Unitat-Argentona per la República convocada amb urgència i expressament per tractar tot el que estava apareixent, explicà el seu parer sobre el tema i presentà la dimissió com a alcalde sent substituït per Gina Sabadell, la número dos del partit.

Després va saber-se que la CUP ja li havia obert un expe-

MARÇ

3.0 11 de març de 1897. *Un soldado viejo*

Un soldado viejo és el pseudònim que el general de Brigada Romualdo Nogués y Milagro utilitzà per signar els seus llibres i escrits. Aquest militar va néixer a Borja, poble de l'Aragó, a principis del segle XIX i destacà per ser culte, il·lustrat, col·leccionista voraç i un enamorat del món oriental. També destacà per ser fidel a uns principis de justícia que li portaren diversos problemes amb els estaments militars de superior jerarquia. El conreu de l'art de l'escriptura li valgué travar una certa amistat amb l'afamada autora gallega Emilia Pardo Bazán.

En un dels seus llibres, que són el més semblant a una biografia de les seves vivències d'infància, joventut i de quan va servir a l'exèrcit, hem trobat una referència a la nostra vila que, per molt que hem cercat i recercat, no hem pogut contrastar amb altres fonts.

La menció a Argentona apareix quan Nogués narra els fets de la revolució de l'any 1868, coneguda popularment com la Gloriosa, i fa referència a dos importants personatges de l'època, Joan Prim i Gabriel Baldrich, tractant un tema cabdal i molt a l'ordre del dia d'aquell temps com era l'abolició de les quintes.

*...Prim prometió abolir las quintas, y Baldrich, en su nombre, licenciar al ejército. Sólo trató de cumplirlo la Junta de Argentona, pueblecillo de Cataluña, que casi no está en el mapa. Los referidos D. Juan y D. Gabriel se ascendieron á capitán general y teniente general. Lo demás "era música."*⁸⁶

No hem trobat cap referència, per ara, en les recerques que hem fet d'aquesta suposada decisió de la Junta local

Els protagonistes d'aquesta història. D'esquerra a dreta: Romualdo Nogués, Joan Prim i Gabriel Baldrich (Fonts: Centro de Estudios Borjanos i Real Academia de la Historia).

d'Argentona. No n'hi ha a la premsa de l'època que hem pogut revisar i, per desgràcia, el primer llibre d'actes de les sessions de plens de l'Ajuntament de la vila data de l'any 1881.

L'any 1868, el processos revolucionaris van obtenir una alegria bo i aconseguint, no com ara, foragitar la monarquia borbònica. En Joan Prim i Prats⁸⁷ presidi el Consell de Ministres el 1869 i el 1870 i en Gabriel Baldrich fou el Capità General de Catalunya l'any 1872. Tots dos es podrien encabir, en el difícil i embrollat organigrama polític del segle XIX, dins del grup dels liberals que defensaven el constitucionalisme progressista. Les paraules que els atribueix el militar aragonès les van pronunciar diverses vegades perquè en el debat polític l'abolició de les quintes, i el paper i modernització de l'exèrcit en general, era tan habitual que els que no estaven en el poder es permetien expressar-les. Quan governaren cap ho va poder fer realitat.

3.02 2 de març de 2015. Aprovació inicial del projecte bàsic de rehabilitació de la Casa Puig i Cadafalch

En aquesta data s'iniciava un camí que podia preveure's que seria feixuc, oneros i lent però, de segur, que la majoria no es pensava que ho fos tant.

La casa d'estiueig de l'il·lustre i, entre altres coses, arquitecte, polític i arqueòleg Josep Puig i Cadafalch ocupa un gran espai envoltant la plaça de Vendre des de finals del segle XIX. Aquest exemple del modernisme naixia aprofitant un conjunt de tres cases, que havien estat adquirides pel pare d'en Puig i Cadafalch, i la compra d'una quarta que permetia completar tota una illa entre el carrer Torras i Bages i la plaça. Aquest edifici seria, durant molts anys, el lloc on el president de la Mancomunitat trobava el descans que precisava per fugir del brogit de les múltiples tasques que empenia. Després de la seva mort la casa va iniciar un lent procés de decadència que la malmeté fins a extrems que podien arribar a ser perillosos. L'any 1993 va ser declarada BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional) per un Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya.

L'agenda de molts governs de l'Ajuntament mar-

⁸⁶. UN SOLDADO VIEJO. "Aventuras y desventuras de un soldado viejo natural de Borja". *La España Moderna* (1897), núm. 99, p. 35.

⁸⁷. Aquest important polític és el que pronuncià, quan protagonitzava una de les múltiples rebel·lions on estava implicat, allò de "O faixa o Caixa" referint-se a que o lluitava per aconseguir el distintiu de general o el soterraven en una caixa.

caren en vermell realitzar negociacions amb els hereus, que n'eren els propietaris, per incorporar al patrimoni municipal tan preuada joia arquitectònica. No va ser fins a l'any 2012 en que es va aconseguir aquesta fita mitjançant una expropiació que suposà un cost de gairebé 600.000 euros per a la tresoreria municipal.

Les xifres que s'aprovaren en aquest Ple Municipal foren dividir el projecte en dues fases. La primera de 260.330,58€ per fer una intervenció ràpida i necessària en la coberta, terrat i jardí i diversos tractaments per pal·liar i eliminar els efectes d'humitats i fongs. La segona de 979.338,84€ per treballs de rehabilitació que afectaven a tot el conjunt de l'edifici.⁸⁸

Postal editada per S. Casabella de l'entrada principal de la casa Puig i Cadafalch. Encara estava dempeus can Baixeres (o can Sarriera que era la casa dels castlans de Burriac, els Argentona), a la dreta de la fotografia, que va enderrocar-se l'any 1936 (Arxiu: Jordi Pinart Pradal).

Postal editada per ATV (Angel Toldrà Viazo) des de la mateixa perspectiva que l'anterior i, també, amb can Baixeres sense enderrocar (Arxiu: Jordi Pinart Pradal).

88. Totes les xifres són sense IVA. La primera fase comptava amb una subvenció de 60.000€.